

Posudek vedoucího práce na diplomovou práci Bc. Terezy Adámkové *Spiritualita v kontextu tělesných modifikací. Praha, Husitská teologická fakulta UK 2021, 51 s.*

Tereza Adámková si ve své diplomové práci vytkla za cíl „najít a popsat možné indikátory spirituality během procesu podstupování tělesných modifikací“ (s. 6). K dosažení zmíněného cíle autorka provedla kvalitativní šetření realizované formou polostrukturovaných interview vedených s deseti aktéry s vazbou na některé ze dvou vybraných tetovacích studií. Práce má standardní strukturu empirické stati - vedle úvodu a závěru se dělí na teoretickou, metodologickou a empirickou část.

V teoretické části (s. 9-27), rozdělené na dvě kapitoly, autorka představuje teoretický rámec své práce založený na konceptech spirituality a tělesných modifikací. Autorka v ní vychází z relevantní soudobé literatury, v případě spirituality převážně české produkce, v případě tělesných modifikací zejména anglojazyčné. V první z kapitol se kromě vymezení pojmu spirituality věnuje otázce proměn euroamerické společnosti, k nimž v náboženském životě došlo v průběhu minulého století a s nimi spojené proměně vztahu k lidskému tělu. Právě vztah k tělu v kontextu náboženství, resp. spirituality by si zasloužil více rozpracovat, jelikož právě ten by mohl poskytnout adekvátní teoretický rámec, který by autorce umožnil hlubší interpretační vhléd do empirických dat. Autorka sice v další podkapitole vymezuje koncept ztělesněné spirituality (*embodied spirituality* – přesnější by patrně byl termín vtělená spiritualita), kterým nabízí spojnici mezi spiritualitou a tělesnými modifikacemi, ale v dalším textu s ním bohužel nijak nepracuje.

V druhé kapitole se věnuje vymezení tělesných modifikací, které nejprve definuje a následně kategorizuje na lehké/lehčí, těžké a extrémní. V tomto případě dochází k jistému rozporu v definici a její následné aplikaci. Definice je totiž založena na tzv. „širším“ vymezení, které zahrnuje i normativní praktiky (jako příklad autorka uvádí kulturistiku, resp. bodybuilding), zatímco kategorizace pracuje s vymezením „užším“, které zahrnuje pouze vybrané, převážně nenormativní, praktiky (tetování, piercing, branding, cutting, apod.). Vedle toho autorka představuje inspirativní Laneův procesuální model tělesných modifikací, který však v textu také není dále využit. Největší důraz je v této části kladen na vymezení tří aktérských přístupů k modifikacím (v „užším“ slova smyslu): církvi tělesných modifikací, tělesnému hacktivismu a modernímu primitivismu. Tato část je jednoznačně relevantní a nabízí informovaný vhléd do radikálně odlišných konceptualizací tělesných modifikací. Největší prostor je přitom věnován modernímu primitivismu, což odráží důraz, který na tyto perspektivy kladou samotní aktéři autorčina empirického výzkumu.

V druhé části práce, části metodologické (s. 28-33), autorka reflektuje postup svého empirického výzkumu. Autorka pro něj zvolila techniku polostrukturovaných interview celkem s deseti aktéry, kteří jsou konzumenty a polovinu případů i producenty tělesných modifikací. Částečně přitom využila také doposud nezpracovaná data vytvořená v rámci svého předchozího výzkumu. Metodologické postupy jsou vhodně zvolené a transparentně popsány, včetně rozhodnutí etických (částečné odhalení informátorů) a reflexe pozice výzkumnice ve vztahu k problému i tématu. Autorka se snažila o genderově vyvážený vzorek, což se jí v podstatě povedlo (4 muži a 6 žen), nicméně toto rozhodnutí s sebou přineslo i nezamýšlený důsledek, který již autorka nereflektuje. Konzumenty jsou ve vzorku totiž pouze ženy, zatímco producenty (až na jedinou výjimku) výhradně muži. Tento fakt poněkud zamlžuje výpovědní hodnotu dat ve smyslu identifikace společných vzorců významů, odrážejících gender či roli daného aktéra, jelikož se tyto

dvě prolínají, a je důvodem, proč autorka na hledání vzorců v rámci genderu či rolí v práci rezignuje.

Jádro práce představuje empirická část (s. 34-42), již autorka rozdělila do tří podkapitol. Ty se postupně věnují otázkám reflexe vztahu informátorů k náboženství, bolesti jako primárního indikátoru spirituality ve vztahu k tělesným modifikacím a reflexe české modifikační scény, zejména ve vztahu k modernímu primitivismu. Autorce se v datech daří nalézat opakující se vzorce významů a systematicky je kategorizovat, přičemž svá tvrzení dokládá adekvátními úryvky aktérských výpovědí. Současně s tím je v dialogu s teoretickou literaturou, byť obvykle většinou pouze v rovině komparativní. Přesto jednotlivé podkapitoly někdy působí poněkud nepřehledně a jejich výklad roztržštěně. Naštěstí autorka výsledky svého výzkumu přehledně shrnuje v podkapitole 4.4, kterou považuji za nejzdařilejší část celé práce.

Nicméně nabízí se otázka, zda autorčina zjištění, podle nichž je úhelným kamenem spirituality bolest při podstoupení tělesné modifikace, která je nahlížena jako blízká perspektivě moderního primitivismu, není odrazem složení výzkumného vzorku. Všechny konzumentky totiž byly účastnicemi workshopu zavěšování na háky a dva z producentů se věnují tattooopunktuře. Nebyly by závěry jiné, pokud by informátorky byly pouze rozsáhle tetované a/nebo podstoupily větší množství piercingů? A není tedy spirituální potenciál tělesných modifikací ve skutečnosti spojen pouze s některými, vlastně dosti specifickými, modifikačními praktikami – zejména vlastně velmi ritualizovaným zavěšováním na háky?

Po formální stránce práci není příliš co vytknout. Je psaná odborným stylem pouze s minimem hovorových výrazů a množství gramatických chyb a překlepů nepřesahuje přijatelnou míru. Autorka spolehlivě vede poznámkový aparát, včetně seznamu použité literatury.

Na základě výše řečeného se i přes zmiňované nedostatky domnívám, že práce splňuje požadavky kladené na diplomovou práci a přináší některá zajímavá zjištění, byť je otázkou, nakolik jsou zobecnitelná. Práci proto doporučuji k obhajobě a navrhuji hodnocení **velmi dobře**.

V Praze 2. 9. 2021

Mgr. Martin Heřmanský, Ph.D.